

Умотивованість як властивість слова можна використати як типологічну ознаку для класифікації антонімів. Як доповнення до семантичної й структурної класифікації антонімів О. І. Блінова виокремлює класи (розряди) антонімів у їх відношенні до вмотивованості/невмотивованості [1, 86]. Зважаючи на це, можна виокремити розряди антонімів, компоненти яких характеризуються вмотивованістю (МА – МА), напр.: *criminal – lawful, internal – external, creditor – debtor, defender – prosecutor, accidental – intentional, claimant – defendant* та ін.; розряд антонімів, у якому один із членів вмотивовані, а інший – невмотивований (МА – НМА), напр.: *criminal – fair, perpetrator – victim, landlord – tenant, unjudicial – forensic, dangerous – safe, compensation – damage, legitimate child – bastard* та ін.; клас антонімів, у якому обидва компоненти представлені невмотивованими лексичними одиницями (НМА – НМА), напр.: *to buy – to sell, to win – to lose, good – bad, drunk – sober, major – minor, subject – object, to enter – to leave* та ін.

Висновки. Термінологічну антонімію як конструктивний елемент фахового лексикону, будучи частиною лексичної системи мови, можна описати не тільки з погляду парадигматики й синтагматики, але й епідигматики – асоціативно-деривативних відносин між лексичними одиницями. Явище мотивації антонімів на різних рівнях вкотре підтверджує факт системності й структурності цієї парадигми, а наявність ВФ у структурі слів-опозитів вказує на зв'язок з мисленням.

Список використаної літератури

1. Блінова О. Й. Мотивология и ее аспекты / О. Й. Блінова. – [Изд. 3-е, испр. и доп.]. – М. : КРАСНАД, 2010. – 304 с.
2. Бурская Е. А. Фоносемантический аспект антонимии в русском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Е. А. Бурская. – М., 1990. – 16 с.
3. Бялик В.Д. Структурно-семантические особенности и мотивированность научно-технических терминов в современном языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / В. Д. Бялик. – Киев, 1986. – 25 с.
4. Васильева Е. А. Фоносемантическая характеристика основных лексических категорий: антонимия и синонимия : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Е. А. Васильева. – Тула, 2004. – 171 с.
5. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. – К. : Вид. дім "KM Academia", 2000. – 218 с.
6. Зубкова Л. Г. Принцип знака в системі мови / Л. Г. Зубкова. – М. : Язика славян. культуры, 2010. – 752 с.
7. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения / Т. Р. Кияк. – Киев : УМК ВО, 1989. – 104 с.
8. Комарницкая Л. А. Субъективный и объективный звуковой символизм в английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Л. А. Комарницкая. – Одесса, 1985. – 17 с.
9. Левицкий В. В. Семасиология / В. В. Левицкий. – Винница : НОВА КНИГА, 2006. – 512 с.
10. Newman S. S. Further experiments in phonetic symbolism / S. S. Newman // American Journal of Psychology. – 1933. – № 45. – P. 53–74.

Статтю подано до редколегії
10.11.2011 р.

УДК 811.161.2'367.622.12

О. Г. Нестерчук – старший лаборант Західнополіського ономастико-діалектологічного центру Волинського національного університету імені Лесі Українки

Апокопа із суфіксацією у варіантах власних жіночих імен жителів Маневичького району Волинської області

Роботу виконано в Західнополіському ономастико-діалектологічному центрі ВНУ ім. Лесі Українки

У статті проаналізовано жіночі варіанти імен жителів Маневиччини, утворені за допомогою апокопи та апокопи із суфіксацією. Виявлено малопродуктивні та непродуктивні словотвірні типи зі зменшено-пестливими та згрубленими відтінками у значенні.

Ключові слова: власні імена, варіанти, апокопа із суфіксацією, малопродуктивні та непродуктивні типи.

Нестерчук О. Г. Апокопа из суффиксом в вариантах собственных женских имен жителей Маневичского района Волинской области. В статье проанализированы женские варианты имен жителей Маневичского района, образованные с помощью апокопы и апокопы из суффиксацией. Выделены малопродуктивные и непродуктивные словообразовательные типы с уменьшительно-ласкательными и огрубелыми оттенками в значении.

Ключевые слова: собственные имена, варианты, апокопа из суффиксацией, малопродуктивные и непродуктивные типы.

Nesterchuk O. H. Apokopa with Suffix in the Variants of the Proper Womens Names of Habitants in Manevichi District of Volyn Region. This articles analysed variants of the names of habitants in Manevychi district, formed by apocope and apocopt with a suffix. Found out underproductive and unproductive word-formation types from diminutive-hypocoristik and rough shades of meanig.

Key words: proper names, variants, apocope with a suffix, underproductive and unproductive types.

Постановка наукової проблеми та її значення. За останнє десятиліття зросла кількість досліджень, у яких проаналізовано динаміку та частотність уживання власних імен, аналіз етимології та їхнього словотворення. Особливо плідні студії над варіантами власних особових імен із різних регіонів України, однак антропонімія Волинського Полісся, зокрема словотвірний аналіз варіантів імен жителів Маневицького району Волинської області, ще не була предметом дослідження. Сучасний матеріал з цього регіону частково залучений у “Словник варіантів власних імен північно-західної України” [3], зокрема найбільш уживані варіанти імен серед місцевого населення.

Варіанти власних особових імен, проаналізовані у цій статті, записано експедиційним методом у 51 населеному пункті Маневиччини.

Мета нашого дослідження – проаналізувати творення варіантів імен жителів Маневицького району Волинської області, що постали в результаті усічення (апокопи) з додаванням суфіксів.

Завдання дослідження – виявити утворені регресивним та регресивно-суфіксальним способами варіанти імен, указавши продуктивні й непродуктивні суфікси.

Зауважимо, що серед науковців немає одностайної думки про регресію імен. Одні ономасти зараховують афезу, синкопу та апокопу до словотвірних способів (Л. В. Кракалія, І. Д. Сухомлин, Т. Д. Космакова, П. П. Чучка), інші вважають такі імена просто їх фонетичними видозмінами (В. О. Шевцова, О. Л. Гвоздева, К. А. Охомуш, О. В. Суперанська) [1, 135].

У нашій статті всяку регресію (усічення початку, середини чи кінця слова), як і регресивно-суфіксальні деривати, віднесено до словотвору.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Як показав наш матеріал, найчастіше варіанти імен жителів Маневиччини утворені за допомогою апокопи та апокопи одночасно із суфіксацією, зокрема суфікси додають і до імен-усічень, які не вживають самостійно.

Апокопа в утворенні варіантів жіночих імен

Усічення, зокрема апокопа, – досить поширений спосіб творення нових варіантів жіночих імен жителів Маневицького району. Ми зафіксували варіанти із флексією *-’а* або *-а*, зрідка *-’я* у жіночих іменах, а також із подвійною вимовою одного і того ж імені (*Л’уд’а* || *Л’уда*) в одному або в різних населених пунктах.

Варіанти імен з флексією -’а: *Вал’а* (< **Валентина** + *-’а*) (усі н.п.); *Вас’а* (< **Василина** + *-’а*) (усі н.п.); *Гал’а* (усі н.п.); *Ган’а* (усі н.п.); *Гант’он’а* < Антоніна (Крс, Нчг); *Йевг’ен’а* || *Йуг’ен’а* || *Йувг’ен’а* || *Йівг’ен’а* < Євгенія (Ввч, ВВд, ВОс, ВЯб, Г-Лс, Грдк, Грдс, Грм, Зрч, Кзл, Клд, Кст, Лсв, Лшн, МОс, Мтк, МЯб, Нбр, Нвк, Нвс, НРд, Нчг, Рдк, Рдн, Свр, СтЧр, Тлч, Хрс, Цмн, Чрн); *Йівг’ва* < Євгенія (Трн); *Кат’а* (усі н.п.); *Кул’а* < Кулина (ВВд, СтПд); *Лік’ера* || *Лик’ера* || *Лук’ера* || *Лік’ора* < Лукерія (Глз, Грм, Змс, Лшн, Мтк, Нбр, НРд, Нчг, Срх, Чрн); *Л’он’а* < Леонтія (Мтк); *Луц’а* < Лукія (Бдк, ВВд, Глз, Грдс, Двж, Змс, Зрч, Кзл, Клд, Кмн, Кмр, Крс, Лшн, Нбр, НРд, Окн, Пдг, Смк, СтПд, Трн, Хрс); *Мелан’а* (Глз, Грдк, Клк, Крс, Нвк, Нвс, Окн, Нбр, Рдн); *М’іл’а* < Меланія (Рдн); *Мот’а* (Бдк, Ввч, ВВд, ВОс, Г-Лс, Глз, Грдк, Грм, Змс, Зрч, Кзл, Ккл, Клд, Кмн, Кмр, Крс, Лсв, Лшн, МОс, Мтк, Нбр, Нвк, Нвс, НРд, Нчг, Окн, Прл, Рдк, Рдн, Свр, Срх, СтПд, СтЧр, Хрс, Цмн); *Над’а* (усі н.п.); *Натал’а* (усі н.п.); *Гокс’а* < Оксана (СтПд); *Ол’а* || *Гол’а* (усі н.п.); *Он’іс’а* || *Гон’іс’а* || *Ан’іс’а* || *Йан’іс’а* (ВОс, ВЯб, Глз, Згр, Кзл, Ккл, Кмр, МЯб, Нбр, Окн, Пдг, Свр, Смк, СтЧр, Тлч, Трн); *Пал’а* < Пелагія (Глз, МВд, СтПд); *Палаз’а* (ВЯб, Глз, Грм, Грд, Грдк, Двж, Згр, Зрч, Ккл, Клд,

Клк, Кмр, Кст, Мтк, Окн, Пдг, Прл, Рдн, Свр, СтЧр, Цмн, Чрн); *Парás'а* (Бдк, ВВд, Глз, Грд, Двж, Змс, Ккл, Клк, Кмн, Кмр, Нбр, Нвс, НРд, Окн, Пдг, Прл, Рдн, Рзн, Свр, Срх, СтЧр, Цмн, Чрн); *Парáц'а* (Нвк, Рдн); *Пóл'а* < Поліна (Кзл, Рзн, Хрс); *Пóл'а* < Пелагія (Кзл, Нвс, Окн, Прл); *Уст'а* (Грм, Клк, Нчг, Рдн); *У́л'а* || *Гу́л'а* < Уляна (Ввч, ВОс, ВЯб, Грм, Зрч, Кзл, Клд, Кмн, Кмр, Кст, Мтк, Нвк, Смк, СтПд, СтЧр, Тлч); *Федóс'а* || *Хведóс'а* || *Хвидóс'а* < Феодосія (ВВд, ВОс, ВЯб, Глз, Грд, Грдк, Грдс, Грм, Двж, Згр, Змс, Клд, Клк, Кмр, Крс, Крсн, Кст, Лсв, Лшн, МВд, МОс, МЯб, Нбр, Нвк, НРд, Нчг, Пдг, Прл, Рдн, Рзн, Срх, СтПд, Трн, Чрн); *Фéн'а* || *Хвén'а* < Феонія (ВВд, Клд, Кмр, Рзн, Срх); *Хвиóн'а* || *Хвийóн'а* || *Ф'іóн'а* || *П'ійóн'а* < Феонія (Глз, Змс, НРд, Нчг); *Х'івр'а* < Февронія (Двж, Згр, Окн, Рзн, Хрс); *Хріст'а* (усі н.п.); *Й'усц'а* < Устина (ВВд, Ввч, Двж, Клд, Кст, Рзн, СтПд); *Й'ухіма* || *Й'ух'іма* || *Й'ухéма* (усі н.п.).

Варіанти імен із флексією -а: *Л'уба* (усі н.п.); *Олéкса* < Олександра (СтПд); *Палáга* (Нчг); *Парáска* < Парасковія (усі н.п.); *Св'éта* (усі н. п.); *Сóна* < Софія (ВЯб, Кукли); *Сóфа* < Софія (Нвк); *Стéпа* < Степанида (Бдк, Ввч, ВОс, ВЯб, Глз, Грм, Грд, Двж, Зрч, Кзл, Ккл, Клк, Кмн, Кмр, Крс, Кст, Лсв, Лшн, МЯб, Мтк, Нвк, Нвс, Окн, Прл, Рдн, Рзн, Свр, Смк, Хрс, Цмн, Чрн); *Тáйа* (ВВд, Глз, Зрч, Кмр, МОс, СтПд, Тлч); *Тóма* < Тамара (Ввч, ВОс, Глз, Грд, Грдк, Двж, Змс, Крсн, Кст, Нбр, Нвк, Нвс, НРд, Срх, СтЧр, Тлч, Трн).

Варіанти імен із подвійною вимовою кінцевих приголосних (твердість: м'якість): *З'ін'а* || *З'іна* < Зінаїда (усі н.п.); *Кáтр'а* || *Кáтра* (Глз, Двж, Згр, Кмн, Крс, Нвк, Рдн, Срх); *Л'іда* || *Л'ід'а* (усі н.п.); *Л'уда* || *Л'уд'а* (усі н.п.); *Мóтр'а* || *Мóтра* (Бдк, Глз, Грм, Грд, Грдк, Двж, Зрч, Клк, Кмн, Кмр, Крсн, Прл, Рдн, Рзн, Свр, Смк, Срх); *Тайіса* || *Тайіс'а* || *Тай'ус'а* < Таїсія (усі н.п.); *Хеврón'а* || *Хаврón'а* || *Хаврónа* || *Хиврón'а* || *Ваврón'а* || *Феврón'а* < Февронія (Бдк, Ввч, ВВд, ВЯб, Г-Лс, Грд, Грдс, Двж, Зрч, Клд, Кзл, Ккл, Кмн, Крсн, Кст, Лсв, Лшн, МЯб, Нбр, Нвс, НРд, Окн, Пдг, Прл, Рзн, Свр, Смк, СтЧр, Тлч, Хрс, Цмн); *Харіта* || *Харіт'а* (Грдс, Змс, Зрч, Кзл, Ккл, Кмр, Крсн, Мтк, Нвс, Нчг, Прл, Рдк, Свр, СтЧр, Тлч).

Варіанти імен із флексією -йа: *Мáр'я* < Марія (Ввч, ВВд, ВОс, Грм, Грд, Грдк, Двж, Згр, Змс, Зрч, Кзл, Клд, Крс, Крсн, Кст, Лсв, Лшн, МОс, МЯб, Мтк, Нбр, Нвк, Нвс, НРд, Нчг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, СтЧр, Тлч, Трн, Хрс, Чрн); *Мáр'яна* (ВЯб, Глз, Клк, Кмр, Крс, Пдг, Срх, СтПд); *Сóф'я* (Прл).

Отже, наш матеріал переконливо засвідчує, що найбільше усічених варіантів жіночих власних імен мають флексію -'а (36 фіксацій), флексію -а – вісім фіксацій, -йа виявлено тільки у трьох варіантах. Варіантів із подвійною вимовою – вісім.

Жіночі варіанти імен, утворені за допомогою апокопи із суфіксацією

Серед варіантів імен, утворених усіченням кінця слова та додаванням суфіксів, виділяємо два способи деривації: 1) утворені додаванням суфікса до усічення, яке самостійно як ім'я не вживається; 2) усічення із суфіксацією після усічено-суфіксального варіанту.

Л. О. Кравченко такі деривати відносить до окремого усічено-суфіксального способу, утвореного “від апокопованої основи” [1, 135].

Л. В. Кракалія виділяє в окремі групи усічення з наступною суфіксацією та регресивно-суфіксальну групу, до якої відносить утворення, “яке самостійно не вживається, [...] усічення і суфіксація [...] відбуваються одночасно” [2, 55].

П. П. Чучка усічення називає комбінацією “усічення” із суфіксацією, ділячи їх на справжню і несправжню. До несправжньої відносить “утворення, в якому суфікс додається до реально існуючого усічення”. А під справжньою комбінацією він розуміє випадки, коли суфікс додано до такого усічення, яке як реальне ім'я самостійно не вживається [4, 182].

Ми виявили комбінації з такими суфіксами:

-ах-а: *Домáха* (Кмр, Рдн, Рзн, СтЧр, Чрн); *Соломáха* < Соломія (Грд, Двж, Трн);

-з-ел'-а: *Марзél'а* < Марія (Нвк);

-ел'к-а: *Текéл'ка* < Текля (Двж);

-их-а: *Василі́ха* (Глз, Грдк, Рдн);

-йя: *Хріс'і́я* < Христя (МВд);

-ік-а: *Васил'і́ка* (Рдн);

-ін'к-а: *Лук'ін'ка* < Лукія (СтЧр);

-к-а: *Вáрка* (усі н. п.);

Дарка < Дарія (Глз, Грдс, Грм, Крс, Лшн, Нбр, НРд, Прл, Трн);

Дімка < Домна (Змс, МОс, Нбр, Смк, Срх, Трн);

Домка (ВЯб, Глз, Згр, Крсн, МЯб, Нвк, Срх);

Одарка || *Годарка* < Дарія (Бдк, ВВд, ВОс, ВЯб, Г-Лс, Глз, Грм, Грд, Грдк, Двж, Згр, Змс, Зрч, Клд, Клк, Кмн, Кмр, Крс, Крсн, Лсв, Лшн, МОс, МЯб, Мтк, Нвк, Нвс, Нчг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, Смк, Срх, СтПд, СтЧр, Тлч, Цмн, Чрн);

Павка < Павлина (Двж, Нбр).

Суфікс **-к-а** найбільш активний у творенні жіночих варіантів імен, особливо в називанні дітей. Надаючи імені відтінок пестливості, він зберігається за жінками до старшого віку, але уже має нейтральний відтінок у значенні. Рідше формант **-к-а** надає негативного відтінку, що підкреслено інтонацією до конкретного носія імені, напр.: *Ганка, Гол'ка, Вас'ка, Годарка*.

-н'-а: *Дун'а* < Дуся < Євдокія (Глз, Грдк, Змс, Кзл, Кст, Лсв, Лшн, МОс, Нбр, Нвс, Пдг, Срх, СтЧр, Цмн);

Ман'а < Марія (Бдк, ВВд, Ввч, ВЯб, Г-Лс, Глз, Грм, Грд, Грдк, Грдс, Двж, Згр, Змс, Зрч, Кзл, Кмн, Ккл, Клд, Клк, Крс, Крсн, Лсв, Лшн, МВд, МОс, МЯб, Мтк, Нвк, Нвс, НРд, Нчг, Пдг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, Свр, Смк, Срх, СтПд, СтЧр, Тлч, Трн, Хрс, Цмн, Чрн);

Палэгна < Пелагія (Рдн);

Паран'а < Парасковія (ВВд);

Сон'а < Софія (Бдк, Глз, Грдк, Грм, Згр, Клк, Кмн, Крс, Кст, Нбр, Нвк, Окн, Прл, Рдн, Свр, Срх, Трн, Чрн);

Хвен'а < *Хведон'а* < Феодосія (Крсн, Срх);

Хведон'а < Феодосія (Рзн);

-с'-а: *Антос'а* || *Гантос'а* < Антоніна (ВВд, ВОс, Глз, Грм, Двж, Згр, Зрч, Мтк, Кзл, Ккл, Клк, Кмн, МВд, МОс, Нвк, Рдн, Рзн, Свр, Смк, Срх, СтПд, Тлч, Хрс, Цмн, Чрн);

Йевдос'а || *Гувдос'а* || *Йувдос'а* || *Йавдос'а* (ВВд, ВОс, Г-Лс, Глз, Грдс, Зрч, Кмр, Крсн, Лсв, Лшн, МВд, МОс, Нбр, Нвк, НРд, Пдг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, Смк, СтПд, СтЧр, Тлч, Чрн);

Зос'а < Зоя (Бдк, ВВд, ВОс, ВЯб, Г-Лс, Глз, Грм, Грд, Грдк, Двж, Згр, Змс, Зрч, Клд, Клк, Кмн, Кмр, Крс, Крсн, Лсв, Лшн, МОс, МЯб, Мтк, Нвк, Нвс, Нчг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, Смк, Срх, СтПд, СтЧр, Тлч, Цмн, Чрн);

Кас'а < Катерина (ВЯб, Окн);

Лус'а < Людмила (Бдк, ВВд, Глз, Кмр, Лсв, Окн, Пдг, Рдк, Рдн, Рзн, Смк, Тлч);

Лус'а < Лукія (Кмр);

Марис'а < Марина (Грдк, Рдн, Рзн);

Зос'а < Софія (ВВд, Ввч, ВОс, Г-Лс, Глз, Грд, Грдс, Двж, Ккл, Клк, Кст, МВд, МОс, МЯб, Нбрс, Нвк, Нчг, Окн, Рдн, Свр, СтПд);

Палас'а < Пелагія (Грм);

-ус'-а: *Марус'а* < Марія (у всіх н.пп.);

-ух-а: *Маруха* (Глз, Грдс, Крс, Мтк, НРд, Тлч);

-ушк-а: *Марушка* (ВВд, ВОс, Грдк, Грм, Двж, Згр, Зрч, Ккл, Клд, Кмн, Кмр, Крс, Лшн, МОс, Мтк, Нвк, Нвс, Нчг, Прл, Рдк, Рдн, Рзн, Смк, Срх, СтПд, СтЧр, Тлч, Трн, Чрн);

-х-а: *Соломаха* (Грд, Двж); *Йевдоха* || *Йавдоха* < Йавдошка (чергування х – ш) (Бдк, Ввч, Г-Лс, Двж, Грм, Грд, Згр, Кмн, Мтк, Нвк, Рзн);

-ц'-а: *Гапца* < Гапка < Агафія (Грд, Лшн, Нбр, Нвс, Свр); *Годарца* < Одарка (Крсн, Рдн);

Домца || *Димца* < Домна (Глз, Грд, Грдк, Двж, Кмр, Мтк, Прл, Рдн, Рзн); *Парача* < Параска (Рдн);

-ш-а: *Луса* < Лукія (НРд, Рдн); *Паша* < Парася (Ввч, ВОс, Г-Лс, Грдк, Грдс, Змс, Зрч, Кзл, Кст, Лсв, Лшн, МОс, Нбр, Нвс, Нвк, Окн, Рзн, СтЧр, Трн, Хрс, Цмн);

-ш-к-а: *Антошка* || *Гантошка* (Г-Лс, Грдк, Кзл, Рдн, Рзн); *Гашка* < Гафія (Згр, Нвс, Свр, СтЧр); *Йавдошка* < Явдоха (чергування х – ш) (Грд, Двж, Згр); *Хаврошка* < Февронія (Грдк).

Порівняйте деривати, утворені за допомогою апокопи із суфіксацією після усічено-суфіксального імені:

-ен'-а: *Галушеня* < Галушка < Галя < Галина (Кмн);

-ишч-е: *Степанішче* < Степанида (Трн);

-к-а: *Гапушка* < Гапуша (Двж, Згр, Кзл);

-очк-а: *Вáрочка* < Варка < Варвара (Двж, Клк, Кмр, НРд); *Годáрочка* || *Одáрочка* < Одарка < Дарія (ВВд, ВОс, Грд, Двж, Клк, Кмн, Окн, СтЧр, Цмн); *Гáпочка* < Гапка (ВВд, Глз, Клк, Кмн, Кмр, Кст, Лсв, НРд, Пдг, Рзн, СтЧр, Хрс);

-ун'-а: *Вару́н'а* < Варка < Варвара (Рдн); *Гапу́н'а* < Гапка (Грдс, Трн); *Дару́н'а* < Дарка (Глз);

-ус'-а: *Вару́с'а* < Варка (Кмр, Нбр); *Гапу́с'а* < Гапка < Агафія (Грд, Згр, Кмр, МОс, Хрс);

-уш-а: *Гапу́ша* < Гапка < Агафія (Двж, Згр, Кзл).

Висновки. Антропонімікон досліджуваного району вирізняється різноманітністю варіантів жіночих імен. Кожен варіант, утворений за допомогою усічення (апокопи), збагачений пестливими, згрубілими чи нейтральними суфіксами, що найчастіше стосуються конкретних носіїв імені. Більшість таких варіантів жіночих імен ідентифікують конкретну особу.

Для творення демінутивних варіантів використано 10 суфіксів, що надають імені здрібніло-пестливого відтінку у значенні: **-ен'-а, -ін'к-а, -к-а, -очк-а, -ун'-а, -ус'-а, -уш-а, -ушк-а, -ц'-а, -шк-а;** дев'ять суфіксів зі згрубілим відтінком: **-ах-а, -ел'к-а, -ен'-а, -з-ел'-а, -их-а, -ишч-е, -ік-а, -ух-а, -х-а.** Нейтральними щодо емоційного забарвлення є варіанти імен із суфіксами **-'а, -а, -н'-а, -с'-а.** А варіанти із суфіксом **-к-а** у деяких говірках повністю втратили пестливість, набувши нейтрального або навіть згрубілого відтінку у значенні, напр.: *Вáрка, Гáпка, Гóл'ка, Одáрка.*

Для творення жіночих імен використано продуктивні суфікси **-к-а, -н'-а, -с'-а,** малопродуктивні суфікси **-очк-а, -ус'-а, -ух-а, -уш-а, -ушк-а, -ц'-а, -шк-а.** Усі інші суфікси непродуктивні.

Список використаної літератури

1. Кравченко Л. О. До питання класифікації розмовно-побутових варіантів імен / Л. О. Кравченко // Актуальні питання антропоніміки : зб. матеріалів наук. читань пам'яті Ю. К. Редька / [відп. ред. І. В. Єфименко]. – К. : Вид. дім “Академперіодика” НАН України, 2005. – С. 135.
2. Кракалія Л. В. До питання класифікації буковинських антропонімічних форм / Л. В. Кракалія // Мовознавство. – 1974. – № 2. – С. 55.
3. Словник варіантів власних імен північно-західної України. А-Я / [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 370 [1] с.
4. Чучка П. П. Особові імена в усному мовленні (Розмовні варіанти українських особових імен) / П. П. Чучка // Українське усне літературне мовлення / [відп. ред. І. К. Білодід]. – К. : Наук. думка, 1967. – С. 182.
5. Чучка П. П. Словотвір закарпатоукраїнських жіночих імен / П. П. Чучка // Тези доповідей до ювілейної конф. присвяченої 20-річчю Ужгород. держ. ун-ту. Серія мовознавча. – Ужгород, 1965. – С. 29–35.

Умовні скорочення назв населених пунктів Маневицького району:

Будки – Бдк,
Вовчецьк – Ввч,
Велика Ведмежка – ВВд,
Велика Осниця – ВОс,
Велика Яблунька, – ВЯб,
Галузія – Глз,
Гораймівка – Грм,
Городок – Грдк,
Граддя – Грд,
Градиськ – Грдс,
Гута-Лісівська – Г-Лс,
Довжиця – Двж,
Загорівка – Згр,
Замостя – Змс,
Заріччя – Зрч,
Кам'януха – Кмн,
Карасин – Крсн,
Козлиничі – Кзл,
Колодії – Клд,
Комарове – Кмр,
Костюхівка – Кст,

Кукли – Ккл,
Куликовичі – Клк,
Красноволя – Крс,
Лишнівка – Лшн,
Лісове – Лсв,
Мала Ведмежка – МВд,
Мала Осниця – МОс,
Мала Яблунька – МЯб,
Матейки – Мтк,
Набруска – Нбр,
Нічогівка – Нчг,
Нова Руда – НРд,
Новоукраїнка – Нвк,
Новосілки – Нвс,
Оконськ – Окн,
Підгаття – Пдг,
Прилісне – Прл,
Розничі – Рзн,
Рудка – Рдк,
Рудники – Рдн,
Северинівка – Свр,

Семки – СМК,
Серхів – СРХ,
Старі Підцаревичі – СтПД,
Старий Чорторийськ – СтЧр,

Тельчі – Тлч, Троянівка – Трн,
Хряськ – Хрс,
Цміни – Цмн,
Чорниж – Чрн.

Статтю подано до редколегії
20.10.2011 р.

УДК 811.133.1' 367, 623'37

В. П. Палій – кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри романо-германської філології Рівненського
державного гуманітарного університету

Семантичне маркування якісних прикметників у простих номінативних сполученнях (на матеріалі французької та української мов)

*Роботу виконано на кафедрі романо-германської
філології РДГУ*

Статтю присвячено зіставному аналізу французьких та українських якісних прикметників, їх багатозначності і способам їх семантичного маркування у сполученнях з різними типами іменників.

Ключові слова: двозначність, референтний план, маркери.

Палій В. П. Семантическое маркирование качественных прилагательных в простых номинативных соединениях (на материале французского и украинского языков). Стаття посвящена сопоставительному анализу французских и украинских качественных прилагательных, их полисемии и способам их семантического обозначения в группах с различными типами существительных.

Ключевые слова: двусмысленность, референтный план, маркеры.

Paliy V. P. Semantic Marking of Qualitative Adjectives in the Simple Nominative Word-Combinations (in French and Ukrainian Languages). The article is devoted to the analysis of the polysemy of qualitative adjectives in French and Ukrainian languages; in particular, the topological types of such polysemy have been investigated.

Key words: ambiguity, reference field, marks.

Постановка наукової проблеми та її значення. Полісемію лексичних одиниць можна кваліфікувати як мовну універсалію, яка ґрунтується на узагальнювально-відображальній здатності мислення й мови. Крім того, існує об'єктивне протиставлення нескінченності реального світу і певного досвіду безмежності людського пізнання та обмеженими ресурсами пам'яті й мислення носіїв певних мов. На думку С. Г. Шафікова, “найбільш складною проблемою порівняльної лінгвістики є проблема вивчення еквівалентних значень та виведення їх загальних ознак (семантичних універсалій)” [3, 44]. Цим і зумовлено **актуальність** цієї розвідки. **Мета** статті – прослідкувати особливості семантичного маркування якісних прикметників у простих номінативних сполученнях (на матеріалі французької та української мов).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. З погляду психології, семантичне поле “Сприйняття” має чітку структуру, яка відображає сам процес фізичного сприйняття. Як стверджує Ю. Д. Апресян, система сприйняття характеризується відносною простотою, достатньо добре організована та дає можливість продемонструвати внутрішній зв'язок між тим або іншим способом концептуалізації дійсності та лексикографічним членом [1, 43].

Розвинута багатозначність засвідчує частоту використання цієї лексеми та її психологічну значущість для носіїв певної мови. Така лексема з розвинутими конотативними й асоціативними зв'язками легко вступає в різні семантичні відношення, стаючи ядром або центром семантичної групи. Наприклад, у прикметника *зелений* кожна семема вступає в синонімічні та антонімічні відношення з іншими лексемами: *зелений* (про колір обличчя) – *блідий, землистий. Хворобливий, сірий / рожевий, здоровий, квітучий; зелений (плід) – недозрілий, неїстівний / спілий, їстівний.*